

Quant de concentrat està un sector: CR4 i índex Herfindahl

Lectura quantitativa de l'estructura de tres sectors a partir de les seues quotes de mercat: calcular el CR4 i l'índex Herfindahl-Hirschman, representar cada sector i decidir quin dels tres és realment competitiu i quin només ho pareix.

DURADA

55 min · 1 sessió

AGRUPAMENT

parelles

UNITAT 3

L'entorn empresarial i les estratègies

MATERIALS

- Calculadora o full de càlcul
- Paper mil · limetrat o ferramenta de gràfics
- Fitxa impresa amb les tres taules

ENCAIX CURRICULAR · Sabers A.5, A.6, A.7 · Comp. específiques CE2 · Comp. clau STEM, CD, CE, CPSAA

Plantejament

«És un sector molt competitiu» és una frase que diu tot el món i que quasi mai va acompanyada d'un número. Tanmateix, mesurar quant de concentrat està un mercat és senzill i es fa amb dos indicadors que usen de veres les autoritats de competència quan han d'autoritzar o bloquejar una fusió.

- El **CR4** suma la quota de les quatre majors empreses. És ràpid i una mica tosc.
- L'**índex Herfindahl-Hirschman (HHI)** suma el quadrat de totes les quotes. És més fi, perquè penalitza molt els gegants.

Hui els calculareu sobre tres sectors i comprovareu que la paraula «competitiu» tapa realitats molt distintes.

Els tres sectors

Quotes de mercat en percentatge:

	SECTOR A	SECTOR B	SECTOR C
Empresa 1	38	22	9
Empresa 2	27	18	9
Empresa 3	19	15	9
Empresa 4	9	12	9
Empresa 5	7	10	9
Empresa 6	—	9	8
Empresa 7	—	8	8
Empresa 8	—	6	8
Empreses 9 a 12	—	—	8, 8, 8 i 7

Dades construïdes per a esta fitxa amb estructures realistes: A s'assembla a un sector de gran distribució o telecomunicacions, B a la banca minorista i C a l'hostaleria o la construcció.

Objectius didàctics

- Calcular i interpretar el CR4 i l'índex Herfindahl-Hirschman.
- Classificar un mercat pel seu grau de concentració amb llindars establits.
- Reconèixer les limitacions del CR4 enfront de l'HHI.
- Relacionar la concentració amb el poder de mercat i amb la intensitat de la rivalitat.

Passos (sessió de 55 min)

1. **Comprovació prèvia (5 min).** Verifiqueu que les quotes de cada sector sumen 100. Si no sumen, alguna cosa falta: anoteu-ho.
2. **CR4 (10 min).** Calculeu-lo per als tres sectors.
3. **HHI (15 min).** Eleveu al quadrat cada quota i sumeu. És més còmode amb full de càlcul, però a mà també ix.
4. **Classificació (10 min).** Situeu cada sector a l'escala: molt concentrat (més de 2.500), moderadament concentrat (1.500-2.500), poc concentrat (menys de 1.500).
5. **Gràfic (10 min).** Representeu els tres sectors en barres, una barra per empresa. La forma de cada gràfic es reconeix a simple vista.
6. **El cas trampa (5 min).** Calculeu el CR4 i l'HHI d'estos dos sectors inventats: un amb quotes 40-20-20-13-7 i un altre amb 80-5-4-4-3-3-1. Compareu.

Preguntes d'anàlisi

- Quin sector és més competitiu segons el CR4? I segons l'HHI? Coincidixen?
- Al cas trampa del pas 6, els dos CR4 són quasi iguals i els HHI molt distints. Expliqueu per què i digueu quin dels dos indicadors descriu millor la realitat.
- Una autoritat de competència analitza una fusió entre les empreses 2 i 3 del sector B. Calculeu l'HHI resultant. Quant puja? Autoritzariu l'operació?
- Una quota alta significa sempre poder de mercat? Busqueu un cas en què no ho siga: pista, penseu en com de fàcil o difícil siga entrar al sector.
- Com es relaciona el que heu calculat amb la primera de les cinc forces de Porter?

Criteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Càlcul	CR4 i HHI correctes als tres sectors i al cas trampa	35 %
Classificació	Situa cada sector a l'escala amb el llindar correcte	20 %
Representació	Gràfics llegibles que mostren la diferència d'estructura	20 %
Interpretació	Explica la limitació del CR4 i connecta amb el poder de mercat	25 %

Variants i extensions

- **Amb suport:** treballar només els sectors A i C, que són els extrems, i només el CR4.
- **Amb dades reals:** buscar les quotes d'un sector espanyol concret (telefonía mòbil, distribució alimentària, banca) als informes de la CNMC o de la patronal del sector, i calcular-ne els índexs.
- **Per a qui va sobrat:** llegir el llindar que la Comissió Europea usa per a analitzar fusions i aplicar-lo a un cas de concentració recent.

- **De cara a la prova:** l'estructura de mercat i el poder de negociació apareixen a les preguntes d'entorn. Arribar amb un número en compte d'un adjectiu distingix una resposta bona d'una normal.

Solució orientativa

Per al professorat: passos de la resolució de l'exercici.

- 1. CR4.** Sector A: $38+27+19+9 = 93$ %. Sector B: $22+18+15+12 = 67$ %. Sector C: $9+9+9+9 = 36$ %.
- 2. Herfindahl (suma de quotes al quadrat).** Sector A: $38^2+27^2+19^2+9^2+7^2 = 1444+729+361+81+49 = 2.664$. Sector B: $22^2+18^2+15^2+12^2+10^2+9^2+8^2+6^2 = 484+324+225+144+100+81+64+36 = 1.458$. Sector C, amb dotze empreses entre el 9 % i el 7 %: $5 \times 81 + 6 \times 64 + 49 = 838$.
- 3. Lectura.** Per damunt de 2.500 es considera un mercat molt concentrat; entre 1.500 i 2.500, moderadament concentrat; per davall de 1.500, poc concentrat. A és un oligopoli clar, B està a la frontera i C s'acosta a la competència.
- 4. Per què el CR4 enganya.** Dos sectors poden tindre el mateix CR4 i estructures molt distintes: $40+20+20+13$ i $80+5+4+4$ donen tots dos 93, però al segon hi ha un dominador absolut. El Herfindahl ho capta perquè eleva al quadrat; el CR4 no, perquè només suma.

Material obert de profedeeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Currículum LOMLOE